Sisäministeriö
Inrikesministeriet

12.2.2025
Tuuli Tuunanen

Hallintovaliokunnalle

LISÄSELVITYS ASIAAN HE 199/2024 VP (TILAPÄISEN SUOJELUN JATKAMINEN)

Hallintovaliokunta pyysi otsikkoasian kuulemisessa 11.2.2025 lisäselvitystä siitä, onko tilapäistä suojelua saavien henkilöiden oleskeluluvan tilapäisyyden (B-lupa) johdosta tiedossa haasteita kotikuntaan siirtymisessä tai toimeentulotuen saamisessa. Asiaa selvitettiin sisäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Maahanmuuttoviraston ja Digi- ja väestötietoviraston pikaisella yhteistyöllä.

Kotikunta-oikeus

Suomessa oleskelee noin 46 000 ukrainalaista, joista kotikunnan on saanut noin 29 300 ukrainalaista. Viime vuonna 80 % niistä ukrainalaisista, joilla oli oikeus siirtyä kuntiin, siirtyi sinne. Kaikki eivät siirry kotikuntaan, vaikka heillä olisi siihen oikeus. Tiedossa ei ole tilanteita, jossa henkilö ei hakiessaan olisi saanut kotikuntaa. On ollut muutamia sellaisia tilanteita, joissa asiakas on hakenut kotikuntaa liian aikaisin, eikä edellytykset kotikunnan saamiselle ole vielä täyttyneet mutta näitäkin tapauksia on ollut vain muutamia. Käsitys on se, että käytännössä tilapäistä suojelua saavat ovat vuoden Suomessa oleskelun jälkeen saaneet kotikunnan sitä hakiessaan.

Toimeentulotuki

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole tietoinen, että ukrainalaisilla olisi ollut ongelmia toimeentulotuen saamisessa sen jälkeen, kun he ovat siirtyneet pois vastaanottojärjestelmästä. Heidän statuksensa on toimeentulotukeen nähden varsin selkeä huolimatta siitä, että he ovat tilapäisen suojelun piirissä tilapäisellä oleskeluluvalla. Heidän maassaoloa ei silti lähtökohtaisesti tulkita tilapäiseksi, kuten esim. turistien tai paperittomien osalta tehtäisiin. Se, että toimeentulotukioikeuden kannalta olennaista vakinaista oleskelua maassa tulkitaan tilannekohtaisesti, ei kuitenkaan tarkoita siis tässä tapauksessa vaikeaa harkintatilannetta, jossa päädyttäisiin yksilöiden kesken hyvin erilaisiin ratkaisuihin.

Kela on omassa ohjeessaan todennut mm. näin:
Vakinaisesti Suomessa oleskelevana voidaan pitää yleensä esimerkiksi asiakasta
• joka on oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan vakinaisen asumisen perusteella
• jolla on pysyvä oleskelupa tai EU-kansalaisen pysyvä oleskeluoikeus
• joka on Suomen kansalainen ja palaa kotimaahan
• joka on Pohjoismaan kansalainen ja muuttaa suomeen
• joka on saanut turvapaikan, muuttaa kuntaan asumaan ja vastaanottopalvelut
päättyvät tai
• joka on Suomeen saapunut kiintiöpakolainen

Valtaosa ukrainalaisista, jotka eivät enää ole vastaanottojärjestelmässä, on saanut kuntapaikan ja he ovat täällä laillisesti ja pitkäaikaisesti vaikkakin tilapäisen suojelun nimellä. Heidän oleskelunsa luonne on hyvin helposti tulkittavissa vakinaiseksi toimeentulotuen tarkoittamalla tavalla. Sellaisissa tilanteissa, jossa ukrainalainen ei aidosti oleskele Suomessa vakinaisesti, vaan esimerkiksi käy säännöllisesti pitkiä aikoja Ukrainassa, voidaan päätyä perustellusti pitämään oleskelua tilapäisenä ja turvata henkilölle vain kiireellinen tuki. Toimeentulotukea kun voidaan myöntää vain Suomessa syntyviin kustannuksiin.

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo.sm@gov.fi | www.intermin.fi